

לקט אנרות

הקטע הזה, בכתב ידו של לילינבלום, מצאתי באמתחת כתבי. אין בו זמן ונעדרת חתימתו של לילינבלום. אפשר שהיה עוד קטע אחר שאבד. אולם מכיון שנוכר בו שמו של ד"ר קרפס, שהיה רב מטעם הממשלה בזמני עד הפוגרום בשנת 1905, סימן הוא, כי המכתב נכתב לפני התאריך הנ"ל. אבל זוכר אני היטב את המאורע. מעשה בבחור יהודה וריבה אנוסה או מפוטה, שתבעה שישאנה כרת, כדי לכסות על חרפתה, והבחור מיאן. הדבר הגיע לידי ערכאות. ואני נקראתי אל בית המשפט להעיד בתור מומחה בדיני ישראל, אם על פי דינו אפשר להכריח את המאנס לישא את אנוסתו לאשה ולגרשה אחר כך והולד יקרא על שם האב. נשתקע מזכרוני, כיצד בא עצם הענין לפני לילינבלום ולמה נספל הוא לעסק ביש זה. כמדומני שהבחור היה קרובו ממשפחתו, ואפשר שהתיעצתי עמו סתם מה להשיב בערכאות, כפי שהייתי רגיל לפעמים להתייעץ עמו בעניני הרבנות.

ה. צ.

ידידי הנכבד !

לי מסרו הדברים שלא כהויות. אם המפתה אמרה, כי הד"ר קרעפס צוה במפגיע על בנה שישא לו לאשה את הנערה, ועם זה הבטיח, כי אחרי החתונה יסדר להם גט, ונתן לבנה זמן כ"ד שעות לתשובה. אנכי אמרתי לה, כי על פי חקי המדינה אין מכריחים לאיש לישא אשה פלונית, אין לה מה לפחד. זהו כל המעשה.

טעמי בזה, כי אם אמנם כן הוא דין התורה, מהר ימהרנה לו לאשה. אבל בימי קדם, בשעת שמצד אחד אפשר היה לאיש אחת אהובה ואחת שנואה, ומצד השני לא ידעו מה הוא עגון, היה דין כזה באמת ישועה להאשה; אבל עכשיו אין תועלת לחבר בזרוע שני בני זוג בלי מחלוקת תמיד, וסוף הדבר לבוא לידי עגון. ואפילו היה ברור שאחרי החתונה תקבל את הגט — עוד יש בזה משום, „אל תחרוש על רעך רעה" וגו', ואם לא אשגה יש בזה משום, „תשע מדות".

עתה אחרי שבאר לי כת"ר את הדבר לאמתו, שאין כאן חתונה אלא, הויה ויציאנה" כאחת, הנני מסכים בכל לב לדבריה, וגם לפני האם הנ"ל תמכתי את העצה הזאת, אבל היא עומדת במרדה, ומפחדת פן לא תקבל את הגט, וכל הבטחותי לה כי אין כאן כל פחד לא הועילו.

ידידי הנכבד ה' א. דינארד!)

לתשובה על שאלתך, על שאני כותב בחקול, המו"ל על ידי זעזוע נפשך. אענך מה שכבר עניתי לאחרים, והוא שאין לי עסק עם האויטאריטעט של המו"ל, וכיבודו לא ינוח עלי, והמול אינו אלא כמדפיס בעיני, שעל ידו אוכל להוציא מחשבות לבי החוצה. ועתה שאל נא את פי ה' חז"ס, אם היה מקבל את מאמרי „פחת תקוה“² כמו שהוא, בהצפירה? אין ספק בעיני ובעיניך כי המאמר הזה היה יוצא ממני בשן ועין, ועתה מה לי וליחוסו של ה' חז"ס? אם יבא איש וישאל אותי: מי משני המול האלה יותר נכבד, אם חז"ס או המול הקול, אז אין שום ספק שלא אתמהמה אפילו רגע אחד ותיכף אענה שהמול הקול בפני חז"ס הוא כתינוק בפני אדם, אבל אני אינני משתדך לא עם זה ולא עם זה, אבל דורש אני אדם שידפיס את דברי כחפצי, ובענין זה אשיג חפצי בשלמות אם אפנה להמול הקול ולא אל חז"ס.

את הד"ר בנציון לא ראיתי. לכשאראה אותו אמסור לו דבריך והגני ידידך משה ליב לילינבלום.

(1) המכתב הזה בכתב-ידו של לילינבלום נמצא בארכיון הספרייה שעל יד בית מדרש לרבנים על שם שכטר, ונמסר ל„בצרון“ ע"י הספרן מר. י. ריבקינד.

תחשבת.

(2) המכתב הזה הוא בלי תאריך. אבל מביוון שמל"ל מוכיר בעיקר דבר הדפסת מאמרו „פחת תקוה“ שנדפס ב„הקול“ שנה שלישית תרל"ח, הרי זה גם זמן המכתב.

י. ד.

